

ਦੂਸਰਾ ਉਦੇਸ਼ਕ

ਦਰੱਖਤ ਤੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਸੰਕਧ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਕੰਧ ਤੋਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਖਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸ਼ਾਖਾ ਉਪਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ ਫੇਰ ਪੱਤੇ, ਫੁਲ, ਫਲ ਤੇ ਰਸ ਦੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ॥੧॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਦਰਖਤ ਦਾ ਮੂਲ ਵਿਨੈ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਫਲ ਮੋਕਸ਼ ਦਰਖਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਕਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਉਤੱਮ ਫਲ ਦਾ ਰਸ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਵਿਨੈ ਅਚਾਰ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ ਸਭ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਵਿਨੈਯਾਰੀ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਕੀਰਤੀ, ਸਰੂਤ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ॥੨॥

ਜੋ ਕਰੋਧੀ, ਅਗਿਆਨੀ, ਆਕੜਵਾਜ, ਕੌੜਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ, ਧੋਖੇਬਾਜ ਅਤੇ ਅਸੰਜਮੀ ਹੈ ਉਹ ਅਵਿਨੈਵਾਨ ਆਤਮਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਲੱਕੜ ਵਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ॥੩॥

ਵਿਨੈ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਮਿੱਠੇ ਬਚਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿਗੁੱਸਾ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ-ਲੱਛਮੀ ਦੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਘਰੋਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ॥੪॥

ਰਾਜਾ, ਸੇਨਾਪਤਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਥੀ ਘੋੜੇ, ਜੋ-ਜੋ ਅਵਿਨਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅੜਿਅਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਭਾਰ ਕਾਰਣ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪਾਉਂਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ॥੫॥

ਰਾਜਾ ਆਦਿ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਹਾਥੀ ਜਾਂ ਘੋੜੇ ਵਿਨੇਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗਹਿਨਿਆਂ ਨਾਲ ਝਿੰਗਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਚੰਗੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ

ਬਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉੱਤਮ ਭੋਜਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਸਦ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਜਸ,
ਮਸਹੂਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ॥੬॥

ਪਸੂਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਦੁੱਖ ਭੋਗ ਦੇ
ਹਏ, ਚਾਹੁਕ ਆਦਿ ਪ੍ਰਹਾਰ ਨਾਲ ਜਖਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸਤਰੀਆਂ ਆਦਿ ਪ੍ਰਤਿ
ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਾਰਣ ਨੱਕ ਆਦਿ ਇੰਦਰੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
॥੭॥

ਅਵਿਨਿਤ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਡੰਡੇ, ਹਥਿਆਰ, ਕਠੋਰ ਬਚਨਾ ਕਾਰਣ ਦੁਰਲਬ ਹੋ
ਜਾਨ ਤੇ ਰਹਿਮ ਦੇ ਪਾਤਰ, ਪਰਾਧੀਨ, ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ
ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਵਿਨੈ ਦੇ ਫਲ ਕਾਰਣ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ
ਦੁੱਖ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਜਨਮ ਨਰਕ ਨਿਗੋਦ ਆਦਿ ਦੇ ਮਹਾਦੁੱਖ ਭੋਗਦੇ ਹਨ।
॥੮॥

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਨੈ ਗੁਣ ਨਰ-ਨਾਰੀ ਸੁਖ ਅਤੇ ਯੱਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮਹਾਨ
ਸੁਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ॥੯॥

ਵਿਨੈ ਰਹਿਤ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜੇ ਕਦੇ ਦੇਵ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਵੇਮਾਨਿਕ , ਵਿਅੰਤਰ, ਭਵਨਪਤਿ ਆਦਿ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਅਛੂਤ ਦੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨੀ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ
ਹੈ। ॥੧੦॥

ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਨੈ ਵਾਲਾ ਸਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਦੇਵ, ਯਕਸ਼ ਅਤੇ ਚੰਗੀ
ਰਿਧੀ ਵਾਲੇ ਦੇਵ ਬਨਦੇ ਹਨ। ਭਗਵਾਨ ਤੀਰਥੰਕਰਾ ਦੇ ਕਲਿਆਨਕ (ਸਮਾਰੋਹ)
ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਹਾ ਆਨੰਦ, ਮਹਾਸੁਖ ਦੇ ਭਾਗੀ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ॥੧੧॥

ਜੋ ਮੁਨੀ ਆਚਾਰਿਆ, ਉਪਾਧਿਆ ਦੀ ਵਿਨੈ ਪੁਰਵਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਆਗਿਆ ਪਾਲਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਮੁਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ (ਸਿੱਖਿਆ) ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਧਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਿੰਜਿਆ ਦਰਖਤ ਵੱਧਦਾ ਹੈ । ॥੧੨॥

ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਆਪਣੇ ਸੁਖ ਦੇ ਲਈ, ਸਿਲਪ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ, ਪ੍ਰਣਿਨਤਾ ਚਿੱਤਰ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਾ ਆਚਾਰਿਆ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਔਖੇ ਬੱਧ, ਬੰਧਨ, ਪਰਿਤਾਪ, ਕਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸੇਠ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵੀ ਸਹਿਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਲਾ ਆਚਾਰਿਆ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਸੰਸਾਰਿਕ ਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿੰਦੇ ਵੀ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ)

ਮੁਨੀ ਭਗਵੰਤ ਜੋ ਮੌਕਸ਼ ਸੁੱਖ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਰੁਤ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਇੱਛਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਚਾਰਿਆ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਉਲੰਘਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ । ॥੧੩-੧੬॥
ਚੇਲੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਸਨ, ਗਤਿ, ਸਥਾਨ ਸੋਣ ਵਾਲਾ ਫੱਟਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਰੱਖੇ, ਵਿਨੈ ਪੁਰਵਕ ਹਥ ਜੋੜੇ । ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਥਾ ਲਗਾ ਕੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰੋ । ॥੧੭॥

ਅਨਜਾਨ ਪੁਣੇ ਵਿੱਚ ਆਚਾਰਿਆ ਆਦਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਵਿਨੈ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੇਲਾ, ਅਚਾਰਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮੱਥਾ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾ ਕੇ ਜਾਂ ਜੇ ਕੋਲ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਇਸ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ “ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ । ਇਹ ਦੋਸ਼ ਮੁਆਫ ਕਰੋ । ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਾਮ । ॥੧੮॥

ਦੁਸ਼ਟ ਬੈਲ, ਚਾਵਕ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਰੱਖ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੁਰੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਚੇਲਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਨ ਤੇ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ॥੧੯॥

ਸਤਿਗੁਰੂ, ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਜਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੁਲਾਵੇ ਤਾਂ ਚੇਲਾ ਆਸਨ ਤੇ ਬੈਠਾ ਉਤਰ ਨਾਂ ਦੇਵੇ ਸਗੋਂ ਅਪਣਾ ਆਸਨ ਡਡ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਵੇ, ਚੇਲਾ ਕਾਲ, ਹਰ ਇੱਛਾ, ਸੇਵਾ ਦੇ ਭੇਦ ਉਪਭੇਦ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰੋ। ॥੨੦॥

ਚੇਲੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਦਰਵ, ਖੇਤਰ, ਕਾਲ, ਭਾਵ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਿਆ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਾਅ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ॥੨੧॥

ਅਵਿਨਿਤ ਚੈਲੇ ਦੇ ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਨਿਤ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭੇਦ ਜਾਨ ਲਏ ਹਨ ਉੱਥੇ ਮੁਨੀ ਗ੍ਰਹਿਣ, ਅਸੇਵਨ ਦੋਹੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ॥੨੨॥

ਜੋ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਚਰਿੱਤਰ (ਸਾਧੂ) ਜੀਵਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਚੰਡ ਪ੍ਰਕਿੜੀ (ਗੁੱਸੇ ਵਾਲਾ) ਹੈ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਰਿਧੀ (ਹੰਕਾਰ) ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਂਸਲੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਠੀਕ ਸਮੇਂ ਪਾਲਨ ਨਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਸੁਰੁਤ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਅਨਜਾਕ ਹੈ ਵਿਨੈ ਧਰਮ ਪਾਲਨ ਵਿੱਚ ਅਨਜਾਨ ਹੈ, ਅਸੰਭਿਵਾਗੀ (ਵੰਡ ਕੇ ਨਾਂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ) ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਸਭ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਦੇ ਮੌਕਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ॥੨੩॥

ਜੋ ਮੁਨੀ (ਚੇਲਾ) ਲਗਾਤਾਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਗੀਤਾ ਅਰਥ
(ਸ਼ਾਸਤਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਧਾਰਕ) ਹੈ, ਵਿਨੈ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਧੁੰਨ
ਹੈ। ਉਹ ਚੇਲਾ ਇਸ ਔਖੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ
ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਉੱਤਮ ਨਿਸ ਗਤਿ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ॥੨੪॥

ਅਜਿਹਾ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ।